

nélkül hagyott kérdés formájában. A műveltség, a költői műveltség magas szintje alighanem nélkülözhetetlen az ilyen költői vállalkozáshoz. Bár nyilván nem ezen múlik.

BÁNYAI János

S Z Í N H Á Z

SZÍNHÁZI NAPLÓ

Tanyaszínház '91 – Nem ahhoz képest-előadás az idei Tanyaszínház alig egy óránál valamivel hosszabb estje. Ugyanis nem ahhoz képest kell méltatni, elnézően írni róla vagy túllihelve dicsérni, hogy jócskán megkévsé – nem nehéz elképzelni, mi- és hányféle problémával kellett szembenézni és megküzdeni, melyek között a hagyománytól eltérően a nehéz anyagi helyzet bizonyulhatott a legkönnyebben megoldhatónak –, de mégis sor került megtartására. Vagy hogy ismert, már affirmálódott színészek helyett, ahogy ez az utóbbi több mint tíz évben gyakorlattá vált, lényegében teljesen kezdőkkel, leendő, tanulmányaikat most kezdő színiakadémisták közreműködésével készült, olyanokkal, akik között a néhány apróbb és egyetlen főszerepet játszott, a *Légy jó mindhalálig* Nyilas Misijét megformáló Magyar Attila nagy tapasztalatúnak tekinthető. Semmihez sem képest ilyen vagy olyan az idei Tanyaszínház, hanem önmagához képest igen jó, ahhoz a feladathoz képest, amit ez a fontos alkalmi, de évi rendszerességgel működő színházi intézmény egykor magára vállalt, igyekezett teljesíteni és teljesített – színházat vinni oda, ahol ilyesmi sohasem vagy csak nagy ritkán volt. Kétségtelenül azonban örülni is kell, hogy volt erő, elsősorban persze Soltis Lajosban, minden őstanyaszínházi közül a legkitartóbban, no meg a mellé társult kezdőkben, hogy volt bátorság, elszántság itt, de főleg most olyan vállalkozásba fogni, amire éppenséggel nem alkalmas az idő, nem megfelelőek a körülmények – színházat csinálni. Kinek? Minek? Ez most hősibb tett, mint előtte bármikor lehetett, ideszámítva még a kezdet legkezdetét is.

Vérbeli tanyaszínházi est részesei voltunk ezúttal, szeptember 13-án pénteken Kavilón, akkor is, ha a műsor nem volt olyan tömény, mint az előző években, s ha talán az érdeklődés némileg szerényebb volt is.

A darabválasztás igencsak megfelelő. Az öt jelenet, egy Hans Sachsé, négy pedig ismeretlen szerzőtől való, a legalkalmasabb mind a kezdők számára, mind pedig a szinte minden hagyományos színházi keretet, körülményt nélkülöző helyszínhez, ahhoz az üres térhez, amelyen csodának kell történnie: a néző színházat lát ott is, ahol más sincs előtte, csak néhány színész. Jól emlékezünk még rá, a kezdet kezdetén adtak elő néhány jelenetet a Tanyaszínházban. Talán ez az igazi tanyaszínházi forma, mondhatnánk, bár tudatában vagyunk annak, hogy évről évre lehetetlen csak jeleneteket közönség elé vinni, szükséges volt egész estét betöltő darabokat is műsorra tűzni.

Szerencsés a jelenetek műfaji megválasztása is. Vásári komédiák, melyek problematikája igencsak közeli lehet mindenki számára, ahogy egy Boccaccio-novella is közeli és mulatságos. De szerencsésnek mondható a jelenetek műfaja azért is, mert nem igénylik az árnyaltabb színjátszást, a mesterség fortélyait ismerő, alkalmazni tudó színészek közreműködését.

Egyenesen akár tanyaszínházi műfajnak is mondhatnánk a vásári komédiák közé sorolható jeleneteket, a Tanyaszínház földporondján faluvég-színháztermében ugyanis egészen másféle színjátszás érvényesülhet, mint a kőszínházakban, a dobozszínpadon. A Tanyaszínházban nincs, nem lehet – mert a tér tágas, a hang elveszik, a láthatóság meg esetleges, sok mellékkörülménytől függ – színészi aprómunka, sem hangban, sem gesztusokban. Itt romantikus szélességükben térnek vissza a színész mozdulatai, itt kiabálni kell. Nincs alig észrevehető fintor, nincs suttogás. Csak szélesség és erő van. Effektusok vannak. Szembetűnőek, erőteljesek, harsányak. Úgy, ahogy a – színhely mellett – a műfaj is igényli.

Pontosan ilyen tolmácsolású az idei Tanyaszínház öt jelenete. A színészek inkább akrobaták, cirkuszi bohócok, mint színészek. De ilyennek végtelenül ügyesek. Remekül, önmagukat nem kímélve tudnak esni, cserélik fel a tartalmi cselekményt a fizikai cselekvéssel. Itt a test, a gesztusok beszélnek, szórakoztatnak. És ebben segít egy kiváló ötlet: a színészek mellett főszerepet kap egy néhány méteres vastag kötél is. Ez köti egymáshoz a szereplőket, akadályozza meg szétválásukat, gabalyítja őket kupacba a tartalmi vonatkozásoknak, kapcsolatoknak megfelelően. Istráng-színház. S ebben a kötelékeket jelentő kötél egyben a fizikai cselekvés meghatározója, irányítója is. A gyerekek közül hárman különösen ügyesnek bizonyulnak: elsősorban Magyar Attila, majd Erdélyi Hermína, aki kiváló komikai tulajdonságokat sejtet, és Mezei Zoltán. De nincs színészi tehetség nélkül Illés Gabriella, Tényi Edit, Káló Béla és Vukosavljev Iván sem. Kivétel nélkül mindannyiukat dicséri, hogy felismerték s elsajátították a sajátos tanyaszínházi játéktílust, ügyes mozgásúak, s többnyire jól mondják a verses szöveget. Az első három ennél többet is nyújt a Soltis Lajos irányításával készült és munkáját dicsérről előadásban.

A nehéz körülmények talán egy újabb lelkes csapatot kovácsoltak össze, amelyre néhány évig számíthat a mindannyiunk számára annyira fontos Tanyaszínház.

GEROLD László

K É P Z Ő M Ű V É S Z E T

IN MEMORIAM
NÉMETH LAJOS
(1929–1991)

Egyazon napon két helyről érkezik gyászjelentés. Az egyikben csak a hátborzongató tény: Németh Lajos, 1929. XII. 4.–1991. IX. 4., majd a temetés időpontja és Kosztolányi négy sora:

*A hosszú, néma, mozdulatlan ősz
aranyköpenybe fekszik nyári, dúsz
játékai közt, megvert Dárius,
és nem reméli már, hogy újra győz.*